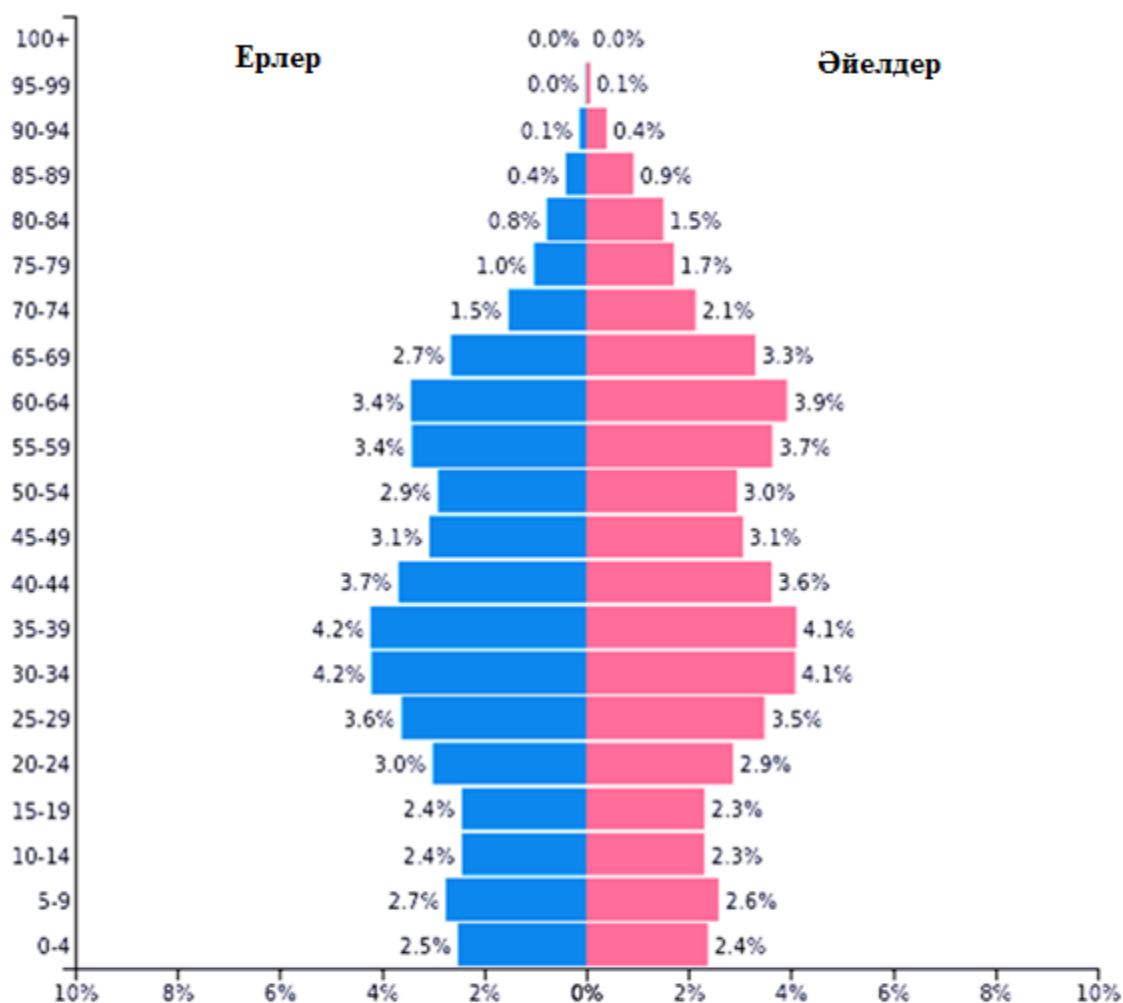

1. ЖАЛПЫ ТҮСІНІК – ҰЛТТЫҚ ЖОҒАРЫ БІЛІМ (ЖБ), ЗЕРТТЕУ ЖӘНЕ САПА КЕПІЛДІГІ (ДОКТОРАНТУРА ДЕҢГЕЙІНДЕ)

- ЖБ және зерттеу жүйесін қысқаша таныстыру (Польшада ЖБ оқыту кезеңдері туралы жалпы сәйкес ақпаратты қоса алғанда)

Польша Европалық Одаққа кіретін 28 елдердің бірі болып табылады. Оның ауданы 312 679 км² құрайды. Қазіргі халқы 38 422 346 адамнан тұрады. Польша астанасы- мемлекет ортасында орналасқан Варшава. 2018 жылғы ІЖӨ (бағалау деректері) жан басына шаққанда 30 827 АҚШ долл. құрайды. Польша халқы үшін ағымдық пирамида келесідей

PopulationPyramid.net

Польша - 2017
Халық саны: 38,563,573

Польшадағы мектеп түріндегі жоғары оқу орындары (2015/2016 оқу жылы) келесідей.

СПЕЦИФИКАЦИЯ б – барлығы м – мемлекеттік ж – жеке меншік		Жалпы саны	Оның ішінде әйелдер	Жалпы саннан – оқыту түрлері			
				Күндізгі бағдарламалар		Сырттай бағдарламалар	
				Барлығы	Оның ішінде әйелдер	Барлығы	Оның ішінде әйелдер
	б	1348 822	776 464	895 725	520 672	453 097	255 792
Барлығы	м	1034 161	587 284	813 596	473 258	220 565	114 026
	ж	314 661	189 180	82 129	47 414	232 532	141 766
	б	403 690	271 251	324 677	217 852	79 013	53 399
<i>Университеттер</i>	м	393 252	264 334	314 891	211 424	78 361	52 910
	ж	10 438	6 917	9 786	6 428	652	489
	б	285 165	104 222	220 433	87 670	64 732	16 552
Техникалық университеттер	м	272 767	99 750	216 277	86 021	56 490	13 729
	ж	12 398	4 472	4 156	1 649	8 242	2 823
	б	68 031	40 078	50 041	31 804	17 990	8 274
<i>Ауылиаруашыл ық академиялар</i>	м	67 179	39 803	49 845	31 725	17 334	8 078
	ж	852	275	196	79	656	196
	б	174 603	104 370	69 867	40 612	104 736	63 758
<i>Экономика академиялары</i>	м	66 563	40 473	46 861	28 457	19 702	12 016
	ж	108 040	63 897	23 006	12 155	85 034	51 742
	б	43 751	33 500	25 705	19 631	18 046	13 869
<i>Жоғары педагогикалық мектептер</i>	м	34 540	26 390	23 635	18 034	10 905	8 356
	ж	9 211	7 110	2 070	1 597	7 141	5 513
<i>Медицина университеттері</i>	б=м	62 270	44 991	52 755	38 817	9 515	6 174
<i>Теңіз университеттері</i>	б=м	8 911	2 762	6 397	1 972	2 514	790
Дене шынықтыру академиялары	б=м	24 754	13 070	20 960	11 169	3 794	1 901
	б	17 082	11 436	14 683	9 892	2 399	1 544
<i>Бейнелеу өнері академиялары</i>	м	16 055	10 882	14 131	9 589	1 924	1 293
	ж	1 027	554	552	303	475	251
	б	5 656	2 536	3 394	1 333	2 262	1 203
<i>Діни</i>	м	389	233	389	233	–	–

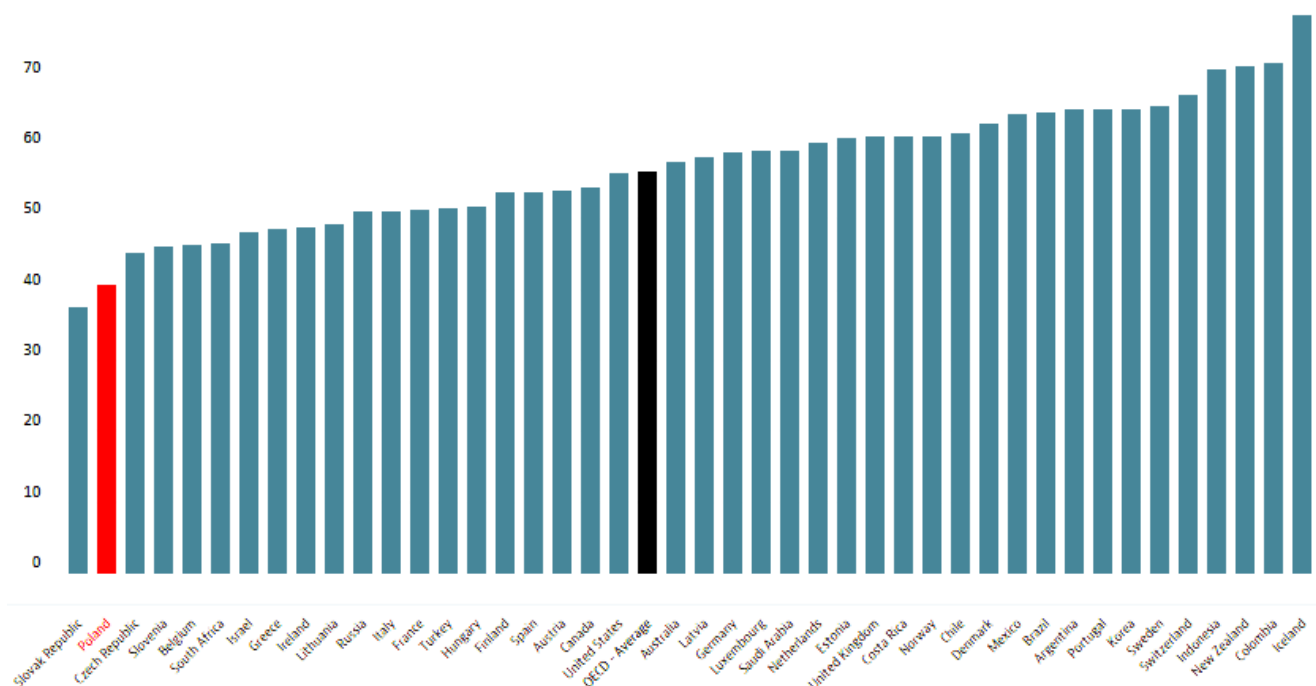
<i>академиялар</i>							
	ж	5 267	2 303	3 005	1 100	2 262	1 203
	б	227 176	138 958	86 916	52 851	140 260	86 107
<i>Басқа жоғары оқу орындары</i>	м	59 748	35 306	47 558	28 748	12 190	6 558
	ж	167 428	103 652	39 358	24 103	128 070	79 549
	б=м	22 759	8 147	17 461	6 300	5 298	1 847
<i>Ұлттық қауіпсіздік министрлігінің Академиялары</i>							
<i>Ішкі істер министрлігі мен Әкімшіліктің академиялары</i>	б=м	4 974	1 143	2 436	769	2 538	374

2015/2016 оқу жылындағы мектеп түріндегі жоғары оқу орындары түлектері туралы статистика (шетелдіктерді қоса алғанда):

СПЕЦИФИКАЦИЯ		Жалпы грантта р	Оның ішінде әйелде р	Жалпы саннан – оқыту түрлері			
				Күндізгі бағдарламалар		Сырттай бағдарламалар	
				Барлығы	Оның ішінде әйелдер	Барлығы	Оның ішінде әйелдер
б – барлығы							
м – мемлекеттік							
ж – жеке меншік							
	б	364 619	233 202	231 734	147 605	132 885	85 597
<i>Барлығы</i>	м	274 763	173 223	214 129	136 137	60 634	37 086
	ж	89 856	59 979	17 605	11 468	72 251	48 511
	б	104 290	76 992	80 850	59 373	23 440	17 619
<i>Университеттер</i>	м	100 954	74 637	77 860	57 264	23 094	17 373
	ж	3 336	2 355	2 990	2 109	346	246
	б	77 195	33 441	61 755	28 200	15 440	5 241
<i>Техникалық университеттер</i>	м	74 815	32 269	61 134	27 878	13 681	4 391
	ж	2 380	1 172	621	322	1 759	850
	б	18 209	11 820	13 994	9 599	4 215	2 221
<i>Ауылшаруашылық академиялар</i>	м	17 987	11 708	13 955	9 582	4 032	2 126

	ж	222	112	39	17	183	95
	б	50 314	33 276	18 613	12 059	31 701	21 217
<i>Экономика академиялары</i>	м	20 051	13 645	13 937	9 285	6 114	4 360
	ж	30 263	19 631	4 676	2 774	25 587	16 857
	б	14 473	11 523	7 479	6 063	6 994	5 460
<i>Жоғары педагогикалық мектептер</i>	м	11 080	8 942	7 017	5 685	4 063	3 257
	ж	3 393	2 581	462	378	2 931	2 203
<i>Медицина университеттері</i>	б=м	13 252	10 431	11 527	9 146	1 725	1 285
<i>Теңіз университеттері</i>	б=м	1 791	819	1 168	514	623	305
<i>Дене шынықтыру академиялары</i>	б=м	6 622	3 871	5 504	3 225	1 118	646
	б	4 588	3 073	3 844	2 572	744	501
<i>Бейнелеу өнері академиялары</i>	м	4 387	2 945	3 760	2 514	627	431
	ж	201	128	84	58	117	70
	б	1 071	590	625	301	446	289
<i>Діни академиялар</i>	м	64	36	63	36	1	–
	ж	1 007	554	562	265	445	289
	б	65 372	44 270	20 878	14 208	44 494	30 062
<i>Басқа жоғары оқу орындары</i>	м	16 318	10 824	12 707	8 663	3 611	2 161
	ж	49 054	33 446	8 171	5 545	40 883	27 901
	б=м	6 236	2 727	4 821	2102	1 415	625
<i>Ішкі істер министрлігінің академиялары</i>	б=м	1 206	369	676	243	530	126

Білім деңгейі (2016 жылы) бойынша жұмыспен қамту деңгейі айтарлықтай жоғары емес:

2. ПОЛЬША ЖОҒАРЫ БІЛІМІНЕ ҚАТЫСТЫ МЕМЛЕКЕТТІК НОРМАТИВТЕР

2005 жылы Жоғары білім туралы Заң Польша жоғары білім жүйесі қызметіне әсер ететін көптеген мәселелерді шешуге көмектесті.

- Жоғары оқу орындары

Польшадағы жоғары оқу орындары (ЖОО) мемлекеттік (мемлекеттік) және жекеменшік (мемлекеттік емес) мекемелерге бөлінеді. Жоғары оқу орындарының екі негізгі категориясы бар: университеттік және университеттік емес мекемелер. Университеттік типтегі университеттерде кемінде бір бөлім докторлық дәрежесін (PhD) марапаттауға құқылы, яғни ол кемінде бір докторлық бағдарламасын ұсынады.

Польшадағы мемлекеттік университеттер

Ағылшын тілінде атауы	Орналасу орны	Қаланған жылы
University of Białystok / Белосток Университеті	Białystok / Белосток	1997
Casimir the Great University / Ұлы Казимир Университеті	Bydgoszcz / Быдгощ	1969
University of Gdańsk / Гданьск Университеті	Gdańsk / Гданьск	1970
Jagiellonian University / Ягеллон	Kraków / Краков	1364

университеті		
John Paul II Catholic University / Иоанн Павел II Католик университеті	Lublin / Люблин	1918
Мария Кюри-Склодовская Университеті	Lublin / Люблин	1944
University of Łódź / Лодзин университеті	Łódź / Лодзь	1945
University of Warmia and Mazury / Вармия және Мазур Университеті	Olsztyn / Ольштын	1999
Opole University / Ополе Университеті	Opole / Ополе	1994
Adam Mickiewicz University / Адам Мицкевич Университеті	Poznań / Познань	1919
University of Rzeszów / Жешув Университеті	Rzeszów / Жешув	2001
University of Silesia / Силезия Университеті	Katowice /Катовице	1968
University of Szczecin / Щецин Университеті	Szczecin / Щецин	1945
Nicolaus Copernicus University / Николай Коперник Университеті	Toruń / Торунь	1945
University of Warsaw / Варшава Университеті	Warsaw / Варшава	1816
Cardinal Stefan Wyszyński University / Кардинал Стефан Вышиньский университеті	Warsaw / Варшава	1954
University of Wrocław / Вроцлав Университеті	Wrocław / Вроцлав	1702
University of Zielona Góra / Зелена-Гура Университеті	Zielona Góra / Зелёна-Гура	2001
Jan Kochanowski University / Ян Кохановский Университеті	Kielce / Кельце	1969

- Польшадағы оқыту құрылымы

Жоғары оқу орындары күндізгі, сырттай, кешкі және сыртқы курстар өткізеді. Толық күн курстары оқытудың негізгі түрі ретінде анықталады.

Польша еуропалық жоғары білім саласындағы Болон процесінің ұсынымдарына сәйкес келеді. Үш циклді құрылымға негізделген дәрежелер жүйесі Еуропалық кредиттерді аудару және жинақтау жүйесімен (ECTS) бірге сәтті жүзеге асырылған.

Жоғары білім саласындағы еуропалық стандарт студенттерге басқа елдерде біліктіліктерін мойындатуға жеңілдетеді.

1-ші Цикл

Бірінші цикл бағдарламасы (3 жылдан 4 жылға дейін), *licencjator inżynier* кәсіби атағын (машинажасау, ауыл шаруашылығы немесе экономика саласында инженер) береді. Бұл бакалавр дәрежесінің поляк баламасы. Студенттерді болашақ жұмысқа дайындауға немесе оқуларын магистратурада жалғастыруға басты назар аударылады. Осы дәрежеге ие болу үшін студенттер 180-240 ECTS кредит жинау керек.

2-ші Цикл

Екінші цикл бағдарламасы - магистрлік бағдарлама (1,5 жылдан 2 жылға дейін) оқытудың бірінші циклі және Master кәсіби атағын иеленген соң (магистр немесе оқу курсының бейініне байланысты баламалы дәреже). Ол теориялық білімге, сондай-ақ шығармашылық дағдыларды игеруге және дамытуға бағдарланған. Көркемдік пәндерде шығармашылық пен таланттарды дамытуға баса назар аударылады. Магистр дәрежесінің иегерлері докторлық бағдарламаға қатыса алады. (үшінші циклдің пайда болуы). Дәрежеге ие болу үшін студенттер 90-120 ECTS кредит жинау керек.

Long-cycle studies / Ұзақ цикл бағдарламалары

Жалпы құрылымға қосымша ретінде, актерлік, өнер туындыларын сақтау және қалпына келтіру, басқа, канондық құқық, стоматология, құқық, медициналық талдау, медицина, өндіріс және фотосурет, фармация, психология және ветеринария сияқты оқытудың 11 саласы ұзақ мерзімді циклді бағдарламалар ғана ұсынады.

Ұзақ цикл бағдарламалары – *Магистрлік бағдарлама* (4,5 жылдан 6 жылға дейін), Master кәсіби атағын береді (магистр немесе оқу курсының бейініне байланысты баламалы дәреже). Осы дәрежеге ие болу үшін студенттер 270-360 ECTS кредит жинау керек. Мұндай ұзақ мерзімді бағдарламалар базалық оқыту және терең мамандандыруды қамтитын интеграцияланған оқу бағдарламасына негізделген. Бұл дәрежені игеру екінші цикл бағдарламасы бойынша магистр дәрежесіне сәйкес

	келетін біліктілікті береді.
3-ші Цикл	Үшінші цикл бағдарламалары - <i>докторантура бағдарламалары</i> (негізінен 3 жылдан 4 жылға дейін), магистрлік бағдарлама түлектері үшін қолжетімді, нәтижесінде университет түріндегі мектептер, сонымен қатар кейбір зерттеу институттары (Польша ғылымдар академиясының кафедрасы, сонымен қатар ғылыми-зерттеу мекемелері) ұсынған ғылым кандидаты ғылыми дәрежесін иеленуге алып келеді. Диссертациялық комиссия алдында докторлық диссертациясын қорғап, докторлық емтихан тапсырған үміткерлерге ғылыми атақ беріледі.

График түрінде көрсететін болсақ:

go-poland.pl/ru/structure-studies-poland

- Білімді бағалау (емтихан)

Барлық жоғары оқу орындары өз курстарын емтихандармен аяқтауы міндетті. Пәннің жеке бөлімдерінде бірнеше тәуелсіз емтихандар немесе тесттер болуы мүмкін. Ауызша және жазбаша емтихандар әдетте емтихан сессиясы кезінде әр семестрдің соңында өткізіледі. Студенттер әрбір пән бойынша жеке-жеке емтихан тапсырады. Бағалаудың кезені бір семестр немесе бір оқу жылын қамтиды.

Семестрді (немесе жыл) сәтті аяқтау үшін студент оқу жоспарымен қамтылған пәндер бойынша барлық бағалау және емтихандардан «өту» бағасын (кем дегенде «қанағаттанарлық») және барлық интеграциялық жиынтықтардың тиімділігін бағалау үшін кредиттер жинау керек.

Бағалау: Әрбір ЖОО оқыту ережелерінде өзінің жеке бағалар шкаласын анықтайды. Ең көп таралған шкала келесі бағаларды қамтиды:

- **5 өте жақсы** (bardzo dobry)
- **4 жақсы** (dobry)
- **3 қанағаттанарлық** (dostateczny)
- **2 қанағаттанарлықсыз** (niedostateczny)
- **кредит / сынақ** (zaliczenie)

Кейде сандық бағалауды өзгерту үшін қосу белгісі немесе ондық белгісі қолданылады.

Сонымен қатар, шкаламен берілген бағалар ECTS кредиттеріне тікелей аударылмайтындығын атап өту керек.

- **ECTS кредиттері**

Баға шкаласына қосымша ретінде Еуропалық кредиттерді аудару және жинақтау жүйесіндегі (ECTS) ЖОО-ры бар. Ол бойынша алған бағаларға қарамастан берілген белгілі бір кредиттер саны пән бойынша бөлінеді. Жылын сәтті аяқтау үшін студент 60 кредит (30 семестр) жинау керек.

ECTS (Еуропалық кредиттерді аудару жүйесі) Еуропа жоғары білім жүйелері арасындағы жақындау үдерісінде Еуропалық жоғары білім аймағындағы (European Higher Education Area) барлық университеттер қабылдаған стандарт болып табылады. 2007 жылдан бастап Польшаның барлық жоғары оқу орындары оқытудың бағдарламалары шеңберінде Еуропалық кредиттерді аудару және жинақтау үшін ECTS пайдалану керек. ECTS кредиттері шетел студенттерінің Польшадағы жоғары оқу орындарында оқыту мерзімдерін мойындатуға мүмкіндік береді.

- **Диплом**

Жоғары білім алуы үшін студенттер жасауға міндетті:

- Барлық пәндер, жиынтық және практикалық сабақтар бойынша үлгерім бағасынан өту және берілген мамандықтың оқыту бағдарламасында қарастырылған барлық емтихандарын тапсыруға;
- Белгіленген күні жобаны ұсынуға және осы жоба үшін «жіберілді» бағасын алуға;
- Дипломдық емтихан тапсыруға.

Оқытуды аяқтаған соң студент **дипломға қосымша** (дәрежесі, деңгейі және мамандандыруды көрсете отырып, шет тіліне аударылған диплом көшірмесі) мен белгілі бір салада оқытуды аяқтағаны туралы диплом алады.

3. ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҮНТІМАҚТАСТЫҚ

Интернационалдандырудың міндетті элементтері ретінде халықаралық рейтингтік тізімінде жарияланымдар, халықаралық және шетелдік конференцияларға қатысуда және халықаралық тілдерде жарияланымдар шығару кезінде B2 деңгейінде шетел тілінде (негізінен ағылшын тілінде) сөйлеу міндетті талап болып табылады.

Сонымен қатар, халықаралық докторантура үшін келесі қадамдар жоспарланып отыр: халықаралық алмасу бағдарламаларына қатысу, Journal Citation Reports, гуманитарлық ғылымдар бойынша Еуропалық анықтамалық көрсеткіштің (ERIH) тізімінен және SCOPUS деректер базасы журналында кем дегенде бір ғылыми мақаланы жариялау; ғылыми зерттеулерді қаржыландыруды жүзеге асыратын халықаралық агенттікке ғылыми зерттеулерді қаржыландыруға өтінім беру; шет елдік ғылыми бөлімде кем дегенде бір ай көлемде ғылыми тағылымдамадан өту; сабақтардың бір бөлігін ағылшын тілінде өткізу; халықаралық гранттар бойынша қаржыландырылатын жобаларға қатысу. Осылайша,

- білім беру бағдарламалары немесе жеке курстар әдетте шетел тілдерінде оқытылады;
- білім беру бағдарламаларын екі немесе одан да көп ЖОО-мен бірлесіп ұсынуға болады, оның ішінде халықаралық жоғары оқу орындарымен бірге;
- бірлескен дипломдардың орын алуы (жоғары білім министрімен реттеледі);
- Польша университеттері шетелде өз бөлімшелерін құра алады және шетел университеттері Польшада өз бөлімшелерін құра алады және т.б.

2011 жылы 18 наурыздағы «Жоғары білім беру туралы» Заңға, «Ғылыми дәреже және ғылыми атақ, өнер саласындағы дәреже және атағы туралы» заңға түзетулер енгізу туралы заң және кейбір басқа заңдарға өзгерістер енгізу 2009 жылы 24 қарашадағы Министрлер Кеңесінің шешімімен және 2009 және 2010 жылдары Польша ректорларының Мекемесімен бекітілген 2008 жылдың аяғынан бастап, «Елдің ұлттық даму стратегиясының жоспары» шеңберінде жүргізілген қорытынды жұмыс болды. Осындай түзету 12 басқа заңға енгізілді.

Жоғары білім беру жүйесін реформалау 2011 жылы аяқталмады. Өзгерістер енгізген заңдардың ішінде 2014 жылдың 11 шілдедегі заң ерекше маңызды болды. Ең алдымен, инновациялық зерттеу бағдарламаларын жүргізуге материалдық ынталандыруды арттыру мақсатында зерттеу нәтижелерін коммерциализациялау

(тікелей және жанама) мәселесі шешілді. Оқытудың нәтижелері сияқты жоғары білім беруде белгілі бір уақыт ішінде қалыптасқан тұжырымдамалардың анықтамаларын жүйелендіруге талпыныс ғылым мен жоғары білім беру бойынша интеграцияланған ақпараттық жүйесінің жұмысын реттеу мәселесінде қарастырылды; жазбаша диссертациялық жұмыстардың жалпы мемлекеттік қорының құқықтық негіздерін енгізіп, ғылыми-педагогикалық /дидактика мекемелердің студенттері мен қызметкерлерінің тәртіптік жауапкершілігінің негізін кеңейту арқылы дипломдық жұмыстың плагиатына қарсы күрес әдістері белсендірілді. Сондай-ақ, докторанттардың құқықтық мәртебесін атап көрсетіп, оларға көптеген жеңілдіктер беретін және түлектердің мониторингін реттейтін ережелер орын алды.

4. ЖОҒАРЫ БІЛІМДІ БАСҚАРАТЫН МЕКЕМЕЛЕР

Польшадағы университеттер жоғары білім туралы Заңда баяндалған принциптерге сәйкес өз қызметінің барлық салаларында да дербес (автономды) болып табылады. Ғылым және жоғары білім министрлігі Польшадағы жоғары білімді бақылайтын тиісті министрлік болып саналады.

Ғылым және жоғары білім министрі кадрлар даярлау саласындағы оқу нәтижелерін сипаттауын, білім деңгейлері мен бейіндіктерін қоса Ұлттық біліктілік шеңберін (және Польша біліктілік шеңберін) анықтайды.

Жоғары білім саласында мемлекеттік білім саясатын анықтауда ғылым және жоғары білім министрі және басқа да мемлекеттік басқару ұйымдарымен ынтымақтасатын жоғары білім берудің негізгі өкілетті ұйымы Жоғары білім берудің Бас кеңесі болып табылады.

Білім сапасын бағалауды Польша аккредиттеу комиссиясы жүргізеді.

Польша аккредиттеу комитеті жоғары білім берудің поляк жүйесінде жұмыс істейтін барлық мемлекеттік және мемлекеттік емес жоғары оқу орындарында білім беру сапасын жақсарту бағытында жұмыс атқаратын тәуелсіз сараптаушы ұйым болып табылады.

РКА (аккредиттеу жөніндегі комитет) бағдарламалық және институционалды бағалауды жүргізеді және олардың нәтижелерін жоғары білім беру министріне ұсынады, университеттер немесе олардың негізгі ұйымдастыру бірліктерін құру туралы пікірін қалыптастырады, белгілі бір салада, білім беру деңгейі мен бейіндігінде зерттеулер жүргізу құқын береді, белгілі бір салада, білім беру деңгейі мен бейіндігінде зерттеулер жүргізу рұқсаты тоқтатылған жағдайда қайта қалпына келтіру туралы пікірін анықтайды, сондай-ақ Польшада университет немесе шет елдік университет филиалын құру туралы пікірін анықтайды.

5. ЖОҒАРЫ БІЛІМ БЕРУ САПАСЫН БАҒАЛАУ

ЖОО сапасының түрлі аспектілері бағаланады. Бұл бағалауға кем дегенде келесі жайттар енеді: ЖОО-ның қызмет көрсету тиімділіктерін өлшеу, университеттер арасындағы салыстыру және ашықтық, оқытушылар сапасын жоғарылату. Одан бөлек, осы сапалық бағалаулар шешімдер қабылдағанда, оқытушылар мен студенттердің артықшылығын және ұтқырлықты қамтамасыз еткенде мемлекеттік ұйымдар үшін басты ақпарат қызметін атқарады.

Алдыңғы пунктте баяндалған мақсаттар **келесі мәселелерді** бағалау, сертификаттау және аккредиттеу жолымен орындалады:

- Ұлттық немесе халықаралық білім сертификаттарын, соның ішінде университеттер мен жоғары оқу орындарының біліктіліктері және докторлық дәрежелерін алуға бағытталған оқулар (білім бағдарламалары);

- Оқыту, зерттеу және оқытушы қызметін басқару, сондай-ақ жоғары білім беру орталықтары;

- мемлекеттік ұйымдардың зерттеулер және оқыту сапасын жоғарылату нәтижесінде жүзеге асырылуы мүмкін бағдарламалар мен басқа да қызмет түрлері.

Білім беру сапасын жақсартуға жауапты сыртқы органдар, олардың бағалауы білім балы мен сапасын белгілейді:

- Польша аккредиттеу комиссиясы;

- академиялық медициналық мектептерге арналған аккредиттеу комиссиясы (ACAMS);

- Мейірбике және акушерлік ісі мектептер үшін Ұлттық аккредиттеу кеңесі;

- Университеттерді аккредиттеу комиссиясы

Кельцтегі Яна Кохановский Университеті (UJK) білім берудің жоғары сапасын қамтамасыз етудің стратегиялық мақсатын мойындайды. Университет ескереді:

- Болон декларациясының ережелерін;

- Жоғары білім туралы Заңды;

- Еуропалық біліктілік шеңберлерін;

- Польша біліктілік шеңберлерін және т.б.

UJK тұрғысынан «сапа» термині мыналарды қамтиды:

- «басқарудың сапасын» жақсарту;

- негізгі ішкі және сыртқы мүдделі тараптардың (мүдделі тұлғалардың) қызметін бағалау арқылы «институционалдық сапа» туралы хабардар болу;

- күту мен нақты нәтижелер арасындағы ауытқуларды азайтатын механизмдерді енгізу.

Білім беру сапасын жоғарылату мақсатында УЖК тағы университет ресурстарын басқару саласында сапаны жақсартуды іске асырады, былайша айтқанда:

- қаржы;

- дидактикалық-ғылыми инфрақұрылым және ақпараттық-коммуникациялық технологиялар инфрақұрылымы;

- білім мен адами ресурстар.

Докторлық білім беруге арналған сапаны қамтамасыз ету жүйесі (сондай-ақ оқытудың бірінші және екінші циклдері мен жоғары оқу орнынан кейінгі білім) Польшада бірнеше деңгейде болады. Ол келесі жерде орын алады:

• Оқыту жоспарына сәйкес жеке пәндерден сабақтар (жауаптылар: тьюторлар және ғылыми жетекшілер);

• Аспирантура факультеті (білім беру сапасы жөніндегі факультет комиссиясы);

• Университет (Білім беру сапасын қамтамасыз ету жөніндегі ректордың өкілетті өкілі, білім беру сапасы жөніндегі Университет комиссиясы).

6. ЖОҒАРЫ МЕКТЕП ОҚЫТУШЫЛАРЫНЫҢ САНАТТАРЫ (КАТЕГОРИЯЛАРЫ)

- Академиялық оқытушылар

Академиялық оқытушы – университетте жұмыс істейтін оқытушы. Жоғары білім туралы 2005 жылдың 27 шілденсіндегі Заң негізінде академиялық оқытушыларды төмендегідей қызметке жалдайды:

• зерттеушілік және оқытушылық құрамға,

• оқытушылық құрамға,

• зерттеушілік тұлға ретінде,

• сертификатталған кітіпханашылар және ғылыми ақпарат бойынша сертификатталған қызметкерлер ретінде.

- Зерттеушілік және оқытушылық құрам

Ғылыми қызметкерлер өздерін толығымен ғылыми-зерттеу жұмысына арнайды. Академиялық және дидактикалық қызметкерлерді келесі лауазымдарға пайдаланады:

• толық профессор,

• ассоциаланған профессор,

- шақырылған профессор,
- профессор ассистенті,
- ассистент.

- **Ғылыми және оқытушылық кадрлар міндеттері**

Жоғары білім туралы Заңға сәйкес зерттеушілік және оқытушылық құрам міндетті:

- студенттерді оқытуға,
- ғылыми зерттеулер мен жобаларды жүргізуге;
- ғылыми немесе көркем шығармашылықты дамытуға;
- университеттің ұйымдастырушылық жұмысына қатысуға.

Поляк университеттерінің зерттеушілері Заңға сәйкес міндетті:

- ғылыми зерттеулер мен жобаларды жүргізуге;
- ғылыми немесе көркем шығармашылықты дамытуға;
- университеттің ұйымдастырушылық жұмысына қатысуға.

- **Оқытушылық құрам**

Оқытушылар ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізе алмайды, олар өз жұмыс уақытын толығымен дидактикаға (студенттерге сабақ беру) және соған байланысты ұйымдастыру мәселелеріне арнайды. Оқытушылық құрамның келесі лауазымдарда жұмыс жасайды:

- аға оқытушы / аға нұсқаушы.
- оқытушы,
- дәріскер / нұсқаушы.

- **Кәсіби жоғары мектептерде оқытушылық құрамды келесі лауазымдарға пайдалануы мүмкін:**

- толық профессор,
- ассоциаланған профессор,
- шақырылған профессор,
- ассистент.

- **Оқытушылық құрам міндеттері**

Жоғары білім туралы заңға сәйкес оқытушылық құрам міндетті:

- студенттерді оқытуға,
- өзінің кәсіби біліктілігін жоғарылатуға,
- университеттің ұйымдастырушылық жұмысына қатысуға.

Жоғары білім берудің оқытушылық құрамы деңгейі мен жынысы жағынан - 2015 жылы (мың түрінде), статистикада, - ЕС пен Польшада:

	Жоғары білім, барлығы			Қысқа мерзімді жоғары білім			Өзге жоғары білім		
	барлығы	ерлер	әйелдер	барлығы	ерлер	әйелдер	барлығы	ерлер	әйелдер
EU-28 ⁽¹⁾	1448,5	843,9	604,6	93,7	47,1	46,6	1291,5	764,4	527,1
Бельгия	28,6	14,7	13,9	:	:	:	:	:	:
Болгария	23,7	12,3	11,4	-	-	-	23,7	12,3	11,4
Чех республикасы	16,5	9,9	6,6	0,1	0,0	0,1	16,4	9,9	6,6
Дания	37,1	21,2	15,9	1,7	1,0	0,7	35,4	20,2	15,2
Германия	396,2	244,8	151,4	0,0	0,0	0,0	396,2	244,8	151,4
Эстония	4,8	2,5	2,4	-	-	-	1,8	2,5	2,4
Ирландия ⁽²⁾	9,2	5,2	4,1	:	:	:	9,3	5,2	4,1
Греция ⁽³⁾	15,2	10,2	5,0	-	-	-	15,2	10,2	5,0
Испания	157,0	90,3	66,7	33,0	17,1	15,9	124,0	73,2	50,8
Франция ⁽⁴⁾	109,2	67,8	41,4	20,9	14,4	6,5	88,3	53,4	34,8
Хорватия	16,1	8,4	7,7	:	:	:	16,1	8,4	7,7
Италия	90,0	56,4	33,5	-	-	-	90,0	56,4	33,5
Кипр	2,9	1,7	1,2	0,6	0,3	0,3	2,3	1,4	0,9
Латвия	6,8	3,0	3,8	1,1	0,4	0,7	5,7	2,6	3,1
Литва	13,1	5,7	7,3	-	-	-	13,1	5,7	7,3
Люксембург	0,8	0,5	0,3	0,1	0,0	0,0	0,7	0,5	0,3
Венгрия	21,0	12,2	8,9	0,8	0,5	0,3	20,2	11,7	8,6
Мальта	1,6	1,1	0,6	0,2	0,2	0,1	1,4	0,9	0,5
Нидерланды	62,6	34,8	24,8	1,1	0,6	0,5	61,4	31,2	27,3
Австрия	60,9	34,9	26,0	9,3	4,5	4,8	51,6	30,4	21,2
Польша	97,4	54,2	43,3	0,6	0,2	0,5	96,8	54,0	42,8
Португалия ⁽⁵⁾	32,3	18,0	14,4	-	-	-	33,5	18,8	14,7
Румыния	27,8	14,0	13,7	-	-	-	27,8	14,0	13,7
Словения	7,1	4,2	2,9	1,4	0,7	0,7	5,7	3,5	2,3
Словакия	12,8	7,0	5,8	0,5	0,2	0,3	12,3	6,8	5,5
Финляндия	14,9	7,3	7,6	-	-	-	14,9	7,3	7,6
Швеция	34,1	19,0	15,1	0,5	0,3	0,2	33,6	18,7	14,9
Ұлыбритания ⁽¹⁾	148,5	82,6	65,9	22,8	10,9	11,8	128,8	73,5	55,4
Лихтенштейн	0,1	0,1	0,0	-	-	-	0,1	0,1	0,0
Норвегия	27,7	15,1	12,6	0,7	0,3	0,4	27,0	14,8	12,3
Швейцария	33,3	21,9	11,4	-	-	-	33,3	21,9	11,4
Македония БЮР ⁽³⁾	3,4	1,7	1,7	-	-	-	3,4	1,7	1,7
Сербия	10,7	5,9	4,8	-	-	-	10,7	5,9	4,8
Түркия ⁽³⁾	142,4	81,5	60,9	16,6	10,1	6,5	125,8	71,4	54,4

⁽¹⁾ Қысқа және өзге жоғары білім: 2014

⁽²⁾ Тәуелсіз жеке ЖОО-дар: жоқ. Өзге жоғары білім: қысқа мерзімді жоғары білім енеді; 2014. Жеке ЖОО-на тәуелді басқаратын академиялық тұлғалар: жоқ.

⁽³⁾ 2014

⁽⁴⁾ Тәуелсіз жеке мекемелер: жоқ. Қысқа мерзімді жоғары білім: оған ортадан кейінгі білім бар үшінші циклға жатпайтын қызметкерлер.

⁽⁵⁾ Өзге жоғары білім және жалпы жоғары білім: оған жоғары оқу орындарында сабақ беретін арнайы орта білімі бар қызметкерлер. Өзге жоғары білім: 2014.

Ақпарат көзі: Eurostat (мәліметтердің онлайндық кодтары: educ_uoe_perp01).

7. ҰЛТТЫҚ БІЛІКТІЛІК ҚҰРЫЛЫМЫН СУРЕТТЕУ

- Сапаны қамтудың ішкі жүйесі:

1. білім беру процесінің барлық этаптары мен аспектілеріне қатысты,
2. жоғары, жоо кейінгі білім беру және докторантура бағдарламаларын жетілдіру бойынша іс-шаралар енеді,

3. ескереді: жоғары білім берудің, жоо кейінгі білім берудің (аспирантураның) және докторантураның барлық деңгейлері мен факультеттерінде білім беру әсерін; білім берудің болжамды нәтижелері жетістіктерін бағалауды; оқудың әрбір циклі аяқталған соң студенттерді, докторанттарды және аспиранттарды бағалауды; университеттер түлектерінің кәсіби өсу мониторингінен қорытындыны және жұмыспен қамтушылар үмітін оқу нәтижелерінің еңбек нарығы сұраныстарымен үйлесімділігін зерттеу бойынша қорытындыны тексеру тәсілі.

- Ішкі сапаны қамтамасыз ету жүйесінің мақсаты:

- 1) Университеттің жетілдіру және сапаны қамтамасыз ету саласындағы миссиясы мен стратегиясының орындалуын қамтамасыз ету;
- 2) басқа университеттерге қатысты UJK-тың тартымдылығын және бәсекеге қабілеттілігін арттыру;
- 3) UJK-де білім беру сапасын арттыру және сапа мәдениетін қалыптастыру;
- 4) сапаны қамтамасыз ету үшін іс-әрекеттерді жасау мен насихаттау және осы процеске бүкіл академиялық қоғамдастықты тарту;
- 5) педагогикалық кадрлардың біліктілігін арттыру, инфрақұрылым және ұсынылатын оқыту әдістерін жетілдіру;
- 6) білім беру үдерісін бақылау және бағалау үшін айқын және ашық стандарттарды құру.

Жоғары білім сапасын қамтамасыз ету ішкі жүйесінің міндеттерін орындау үшін, біз білім сапасы бойынша университеттік комиссия құрдық. Ол университеттің білім беру сапасын қамтамасыз ету және сапаны бағалау жөніндегі топтан тұрады.

Сапаны бағалау жөніндегі тобы екі ішкі комиссиядан тұрады:

- оқытушыларды оқытатын ішкі комитет
- докторантура мен диплом алғаннан кейінгі оқытатын ішкі комитет (PSDiP):

Кельцтегі Яна Кохановский Университеті ректорының № 78/2015 бұйрығына (19 қазан 2015 жылғы) сәйкес докторантура және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру қосалқы комитет міндеттеріне мыналар жатады:

- 1) докторантура және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің сапасын қолдау, мониторинг және талдау;
- 2) докторантура және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің ағымдағы ішкі

және сыртқы нормативтік құжаттарға сәйкестігін талдау;

3) докторлық және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламалары бойынша пікір білдіру;

4) докторантура және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беруде өзгерістер ұсыну;

5) докторантура және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беруде күтілетін нәтижелерге қол жеткізуді растау әдістерінің барабарлығын талдау.

Университет факультеттерінің деңгейінде білім сапасын қамтамасыз ету комитеттері жұмыс істейді. Олар келесі топтарды құрады:

- сапаны қамтамасыз ету секторлық топтары;
- білім беру сапасын бағалау топтары;
- бағыттар бойынша бағдарламалық оқыту командалары.

Докторлық білім беру нәтижелері (және олар қалай расталады және құжатталған) докторантураны оқытуды жүзеге асыратын ұйымдық бірлікті анықтайды. УЖК-де бұл бөлім департамент болып табылады.

Докторлық білім берудің жоғары сапасын қамтамасыз ету, сонымен қатар, бұл оқу жоспарларын құру тәсілі, ол докторанттардың келесі оқу шараларында қатысуын қамтамасыздандырады:

- оқу саласымен тығыз байланысты пәндер бойынша міндетті курстар;
- кәсіптік дағдыларды дамытатын және ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарға докторантты дайындайтын қосымша пәндер;
- факультативті сабақтар, педагогикалық дағдыларды дамыту және докторанттарды оқытушы ретінде тәжірибеге даярлау;
- кәсіби тәжірибе.

Ішкі сапаны қамтамасыз ету жүйесінің маңызды бөлігі - университет пен факультеттер деңгейіндегі пулдар түрінде жүргізілетін зерттеулер, мен салалар бойынша жүргізілетін зерттеулер¹:

---

¹Бұл зерттеулер еріктілік, құпиялылық және нәтижелердің ашықтығы қағидаларына сәйкес жүргізіледі. Докторанттар, сондай-ақ бірінші және екінші курс студенттері мен магистранттары виртуалды университетте жеке кабинеттерінде сауалнамаларды толтыра алады. ЖОО оқытушыларын дидактикалық міндеттерін орындаған кезде бағалайтын зерттеулер осы жылы және оқу барысында оқыған сабақтар аяқталғаннан кейін жүргізіледі. Сабақты бағалайтын сауалнама осы пәннің әрбір курсынан кейін және оқу курсына жүргізіледі. Осы зерттеулерде алынған нәтижелер білім сапасын арттыруға ықпал етеді.

- 1) студенттер, докторанттар, жоғары оқу орнынан кейінгі білім алушылар, оқу формалары және бөлек деңгейлер бойынша бітірушілер арасында,
- 2) оқытушылар арасында,
- 3) білім беру үдерісіне қызмет көрсететін академиялық емес қызметкерлер арасында.

Ішкі сапаны қамтамасыз ету жүйесі университеттік сапа жүйесі рәсімдердің және департамент деңгейде - факультет рәсімдердің маңызды бөлігі болып табылады. Олар үнемі қарастырылып, жаңартылады. Қазіргі уақытта УЖК-нің жалпы рәсімдері:

1. Жоғары білім беру/докторантурада және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беруде курстарды құру, өзгерту және жою тәртібі;
2. Күтілетін нәтижелерге жетудің тиімділігін бағалау тәртібі;
3. Білім сапасын қамтамасыз етудің ішкі сапасын бағалау тәртібі;
4. Студенттерге дидактикалық, ғылыми және материалдық қолдау көрсету тәртібі;
5. Оқу курсы басқару тәртібі;
6. Тарату тәртібі;
7. Университеттің жалпы шолуын өткізу тәртібі;
8. Академиялық оқытушыны бағалау тәртібі;
9. Түлектердің кәсіби мансабына мониторинг жүргізу тәртібі;
10. Диссертацияға қатысты рәсімдер;
11. Студенттің тағылымдамасын өткізу және құжаттандыру тәртібі;
12. Сабаққа қатысу тәртібі;
13. Шет тілдеріндегі аттестациялық емтихандарды өткізудің әдістері мен нысандары;
14. Элективті курстарға студенттердің қатысуы;
15. Виртуалды университетте бағалауды енгізу тәртібі;
16. Шағымдар мен шешімдерді рәсімдеу және қақтығыстарды шешу

Ішкі сапаны қамтамасыз ету жүйесінің толық сипаттамасы (мұнда көрсетілген) Кельцдегі Ян Кочановский университетіне қатысты. Польшадағы жеке университеттердегі шешімдер әртүрлі болуы мүмкін, бірақ әр мекемеде -

мемлекеттік және мемлекеттік емес – жүйе келесідей жұмыс істейді:

- білім беру сапасын арттыру бойынша жүйелі жұмысты Польша аккредиттеу комиссиясы (РАС) жүзеге асырады. Оны барлық мемлекеттік және мемлекеттік емес жоғары оқу орындарының білім беру сапасын жақсарту бойынша сараптамалық тобы құрған, ол оқу-әдістемелік шарттарын жүзеге асыру, бағалау біліктілігіне ие болып табылады және I, II және III және аспирантура деңгейлерінде сапаны бағалау, сондай-ақ жоғары оқу орындарында тиісті ұйымдық бөлімшелерін бағалау.

- РАС Жоғары Білім туралы «Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 20 шілде 2001 жылғы Заңына сәйкес (мемлекеттік аккредиттеу комиссиясының атаумен) 2002 жылғы 1 қаңтарда құрылды. Заңнама, оның міндеттері мен құзыретінің ауқымы «Жоғары білім туралы» 2005 жылғы 27 шілдедегі қолданыстағы заңмен толықтырылып, сондай-ақ «Жоғары білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы 2016 жылғы 23 маусымдағы Заңы және кейбір басқа да актілер.

- Польша аккредиттеу комиссиясының бағалауынан өту міндетті болып табылады, және оның теріс рейтингі, жоғары білім алу үшін жауапты министрдің шешімімен білім беру осы деңгейінде (сондай-ақ, докторантура үшін) білім алу құқығын жоюға немесе - Польша аккредитациялау комиссиясы жоғары білім саласының деңгейлері және бағыттары бойынша білім беру сапасын бағалау негізінде бағалау бағдарламасын жүргізеді.

- Түзетілген «Жоғары білім туралы» заң және онымен байланысты ережелер поляк университеттерінде білім беру сапасын бағалау үшін РАС-на ресми емес және одан елеулі көзқарас пайдалануға мүмкіндік береді.

Бағдарламаларды бағалаудың егжей-тегжейлі критерийлерін дайындағанда Комиссия қолданыстағы Заң негізінде шешімдер қабылдайды, сонымен бірге «Жоғары білім берудегі сапаны қамтамасыз етудің Еуропалық стандарттары мен жетекші принциптерін» назарға алады, соларға сәйкес бағдарламаны бағалау критерийлері мыналардан құралады:

- тұжырымдама және оқу жоспары, мекеменің миссиясы мен стратегиясы үшін маңыздылығы және оқу нәтижелеріне жету мүмкіндігі;
- профессор-оқытушылар құрамы;
- әлеуметтік-экономикалық жағдаймен ынтымақтастық;
- дидактикалық және ғылыми инфрақұрылым және білім беру ресурстары;
- студенттерге қамқорлық көрсету және білім алуда қолдау көрсету және нәтижелерге қол жеткізу.

Жалпы білім беру пәндері бойынша білім беру сапасын бағалауда РАС

бірінші кезекте келесі мәселелерді сараптайды:

- ғылыми-зерттеу жұмысының білім беру және педагогикалық үдеріспен бір бағытта немесе басқалармен өзара байланысы;
- ғылыми зерттеулердің оқу нәтижелеріне жетуіне әсері;
- студенттердің ғылыми зерттеулерге қатысуы.

Тәжірибелік бейін жағдайында, комиссияның басты назарындағы сұрағы - студенттерге келесілерді қабылдауға мүмкіндік қалай берілетінің анықтау:

- білім;
- тәжірибелік дағдылар;
- нақты жұмыс орындарына барынша жақындатылған жағдайлардағы әлеуметтік құзыреттілік²

РАС-ның жалпы көзқарасы білім беру сапасына әсер ететін ең маңызды фактор - белгіленген мақсаттарға қол жеткізу үшін қажетті жағдайларда педагогикалық ұжыммен өткізілетін, бүгінгі таңдағы сынақтарға жауап беретін заманауи білім беру бағдарламасы.

Комиссия тағы мынаны назарға алады:

- түлек қол жеткізген нақты анықталған нәтижелер;
- дипломатияның қалыптасуына ерекше назар аудара отырып, оқушылардың оқу нәтижелерін оқытуға тиімді, әртүрлі және шебер таңдалған және бейімделген тәсілдерді пайдалануды қамтамасыз ету фактісі;
- барлық күтілетін оқу нәтижелерін бітірушілердің жетістіктерін растау.

«Жоғары білім туралы» Заңға түзетулер өте бюрократиялық болып табылған поляк жоғары оқу орындарында білім беру үдерісін (әсіресе сапаны қамтамасыз ету мен білім беруді бағалауға қатысты ережелер жүйесін) ескереді. Университеттер сапалы білім беруді қамтамасыз ету жөніндегі күш-жігерін толық құжаттау үшін кең көлемді ішкі рәсімдер әзірледі. Бұл негізінен сапаны қамтамасыз ету жүйесінің ресми ішкі құрылымының жұмысына қатысты болды. Сонымен қатар сапа мәдениетінің өлшемі осы жүйенің тиімділігі болуы тиіс, ал Польша аккредиттеу комиссиясы ресми сипаттамадан гөрі оның тиімділігін бағалауы керек.

Сапаны бағалау жүйесінде өзгерістер білім саласында РАС сапасын бағалау

---

² Білім берудің әртүрлі деңгейлеріндегі білім беру бағдарламаларын бағалау кезінде комиссия поляк біліктілік жүйесіндегі білім деңгейінің сипаттамаларын ескереді және бағдарламаларды жүйенің тиісті деңгейіне бейімдейді.

негізгі сипатта болуы тиіс және критерийлердің нақты жиынтығы негізінде тиіс деп болжанған. «Жоғары білім туралы» Заңдағы өзгерістер Польша аккредиттеу комиссиясының белгілі бір бағытта, білім деңгейіне және бейініне оқыту үшін көптеген ресми шарттармен сәйкестігін тексеру қажеттілігінен ауытқудан тұрады. Оқудың заңдылығын тексеру процесі білім беру сапасын бағалаудың тиімділігіне байланысты бөлінеді. Оқыту бөлімшелеріне бюрократиялық жүктемені азайту үшін ресми тексеру, есеп-қисап жүйесі бойынша жиналған деректерге, соның ішінде POL-on жүйесіне негізделеді.

РАС сапасын бағалау процесі (немесе, кем дегенде, заңға соңғы түзетулерді авторлардың жасаған болжамдарына сәйкес) ғылым және жоғары білім министрінің жарлығымен анықталған жалпы бағалау критерийлеріне қатысты даудың сипатына ие болады. Оның қатысушылары - сараптау тобы және академиялық қоғамдастық - бағаланатын бағытта оқытуға қатысатын университеттің оқытушылары, оқу үрдісін қолдайтын студенттер мен қызметкерлер. Осы даудың нәтижесінде, сараптау тобымен жүргізілген бағалаудан басқа, оқыту процесінің жетілдіруін қамтамасыз ететін ұсыныстар жасалуы тиіс.

Жоғары білім туралы Заңға түзетулер мекеменің ұйымдық бөлімшесінің негізгі қызметін бағалауға және оның курстарының көпшілігінде бағдарламаны бағалау өткізілген бөлімшеде жүргізілетін РАС-ның институционалды бағалауын жойды.

РАС сарапшылары арасында бағалаудың мұндай түрі қайта енгізілу керек деген пікір бар. РАС-ның пікірлері және қорытындылары Жоғары білім министріне ұсынылды.

- Польша аккредиттеу комиссиясы толық мүшесі мәртебесіне ие:

1) Жоғары білім беру сапасын қамтамасыз ету жөніндегі агенттіктердің Орталық және Шығыс Еуропа желісі (CEENQA) - 2002 жылдың қаңтар айынан бастап,

2) Еуропалық аккредиттеу консорциумы (ECA) - 2005 жылғы желтоқсаннан бастап;

- Жоғары білім беру сапасын қамтамасыз ету жөніндегі халықаралық агенттіктер желісі (INQAANE) - 2007 жылдан бастап,

3) Жоғары білім беру сапасын қамтамасыз ету жөніндегі халықаралық агенттіктер желісі (INQAANE) - 2007 жылдан бастап,

4) Жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыздандырудың еуропалық қауымдастығы (ENQA) - 2009 жылдың қаңтар айынан бастап.

2009 жылдың 15 қаңтарынан бастап Комиссия еуропалық стандарттарға және сапаны қамтамасыз ету жөніндегі нұсқаулықтарға сәйкес жұмыс істейтін агенттіктердің тізіліміне - Жоғары білім сапасын қамтамасыздандырудың

Еуропалық тіркеліміне (EQAR) қосылды.

2012 жылы Американың шетел медициналық білім және аккредиттеу жөніндегі Ұлттық комитеті (NCFMEA) Польша аккредиттеу комиссиясы медициналық мектептерді аккредиттеу процесінде пайдаланатын процедуралар мен стандарттарды АҚШ рәсімдері мен стандарттарымен салыстыруға болатындығын бағалады.

РАС Жарғысының ережелеріне сәйкес Комиссияның қызметі сыртқы шолуға (әрбір 5 жылда) бағынады. Осындай бірінші бағалау 2008 жылы Халықаралық сарапшылар тобы жүргізді және оның нәтижелері Польша аккредиттеу комиссиясын сапа кепілдігін беретін агенттіктердің еуропалық реестріне (EQAR) қосуға мүмкіндік берді. 2013 және 2014 жылдардың кезекті шолуының қорытындысы бойынша ENQA-да РАС-ның толық мүшелігі расталды.

Докторлық білім алудың қорытындысы бойынша белгілі бір салада алған докторлық дәрежесі біліктілігін алуымен аяқталады, интеграцияланған біліктілік жүйесіне («Кіріктірілген біліктілік жүйесі туралы» 2015 жылғы 22 желтоқсандағы Заң) енгізілді – Польшаның біліктілік шеңберінің 8-ші деңгейіне сәйкес келеді.

- Кіріктірілген біліктілік жүйесінің құрамдас бөлігі - Польшаның біліктілік шеңбері болып табылады.

Польшаның біліктілік шеңбері - біліктілікті анықтаудың, Еуропалық біліктілік шеңберімен (EQF) келісілген, ұйымдастырудың және сипаттаудың қазіргі заманғы тәсілі, соның ішінде:

- 1) формальды білім (мектептер, жоғары білім);
- 2) бейресми білім - жалпы білім беру шеңберінен тыс;
- 3) кәсіби және жоғары білім беру жүйесі (мысалы, біліктілік, тіл, сертификатталған маман);
- 4) курстар;
- 5) бейресми білім берудегі оқу нәтижелері (мысалы, кәсіби тәжірибе мен іс-тәжірибе, тағылымдама, студенттік тағылымдамалар, өзін-өзі тану).

Схема түрінде біз бұл мәселені келесі түрде ұсына аламыз (Польшалық ұлттық біліктілік шеңберін қоса - PQF):

Польшалық білім беру жүйесінде тіркелетін біліктіліктер

Білім беру түрі	Біліктіліктер атауы	ECTS кредиттер саны	PQF-та жоспарланған біліктілік деңгейі

Оқудың бірінші циклі (Бірінші Болондық цикл)	Лицензиаттың кәсіби титулын сертификаттайтын диплом/инженер немесе эквивалентті титул	180 кем емес	6
Оқудың екінші циклі (Екінші Болондық цикл)	Магистрдің кәсіби титулын сертификаттайтын диплом/инженер магистр немесе эквивалентті титул (мысалы, дәрігер)	Оқудың екінші циклі – 90 кем емес Магистратурада оқудың ұзақ циклі: 300 кем емес (5 жыл оқу), 360 кем емес (6 жыл оқу)	7
Оқудың үшінші циклі (Үшінші Болондық цикл)	Нақты пән бойынша доктордың ғылыми дәрежесін сертификаттайтын диплом	45-60	8
<i>қосымша</i>			
Дәрежесіз жоо кейінгі оқу	Дәреже тіркелмей ЖОО кейін оқудың бітіргенің растайтын күәлік	60 кем емес (оқу 2 семестрден аса жалғасуы тиіс)	Бағдарламаға байланысты

8. ПОЛЬШАДА ДОКТОРАНТУРА ҚАЛАЙ ҰЙЫМДАСТЫРЫЛАДЫ? (ДОКТОРЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР СИПАТТАМАЛАРЫ, МЕТОДОЛОГИЯ, ECTS және т.б.)

Польшада докторлық оқыту мекеменің өтініші бойынша ғылыми дәреже мен атақтар жөніндегі Орталық комиссиясы өкілетті берген тиісті мекемелерде жүргізіледі.

Орталық комиссиясы:

- 1) мекеменің ғылыми немесе көркемдік қызметінің деңгейін және ғылыми атағы немесе ғылым докторы академиялық дәрежесі бар, онда жұмыс істейтін адамдардың санын ескереді;
- 2) Ғылым мен жоғары білім беру жөніндегі орталық кеңесімен ақылдасуынан кейін бұл құқықты береді;
- 3) сапа кепілдігін беру процесіне докторантурада жұмыс істейтін ғылыми және педагогикалық қызметкерлердің деңгейін бақылайтын және заңмен белгіленген

талаптарды қанағаттандырудан бас тартқан жағдайда мекемедегі өкілеттіктерді жоюға құқығын қолданып әсер етеді;

4) PhD докторы дәрежесін беру шарттарын орындау мерзімді бағалауды жүргізеді;

5) сондай-ақ докторлық дәрежедегі үміткер бас тарту туралы шешімге шағым жасай алатын өкілеттігі (апелляция қаралғаннан кейін алты айдан аспайтын мерзімде Орталық Комиссия шешім қабылдағанды қолдайды немесе оны жойып, мәселені сол немесе басқа мекеменің алқасына сілтейді) болып табылады.

б) сақтайды, жаңартады және өз веб-сайтында жариялайды:

- дәрежелерді тағайындауға уәкілеттендірілген мекемелер туралы мәліметтер, осы дәрежелердің тізімімен бірге;

- Орталық Комиссиямен дәрежелер беру құқығы шектелген, жойылған немесе тоқтатылған мекемелер туралы ақпарат, сондай-ақ құқықты шектеу, күшін жою немесе тоқтата тұру себебі туралы ақпарат;

- докторлық оқуды жүзеге асыратын мекемелер туралы ақпарат;

- докторлық дәреже үшін ұсынылған докторлық диссертациялардың түйіндемелері және пікірлері.

Ішкі бағалау процесі, атап айтқанда, күтілетін нәтижелерге жетудің тиімділігін анықтауда, оқушылардың оқудағы нәтижелеріне қол жеткізуін бағалау және бағалау әдістерін растайтын болады.

Жауапты тұлғалар мыналар болып табылады:

- жетекші оқытушылар;
- жетекшілер;
- пікір берушілер (докторлық диссертацияға);
- тьюторлар;
- оқу бағдарламаларының топтары;
- білім беру сапасын бағалау бойынша факультет бөлімдері;
- білім сапасын бағалау үшін университет командасы.

Күтілетін нәтижелерге жетудің тиімділігін растау келесі шаралар арқылы жүргізіледі:

- оқу бағдарламасын (оқу жоспарын) бағалау және білім, дағды және әлеуметтік құзыреттілік саласындағы күтілетін оқу нәтижелерін тексеру;

- дипломдық үдеріс - дипломдық жұмыс арқылы білім берудің күтілетін нәтижесін тексеру. Олар ұйымдастырушы және пікір берушімен (әр түрлі факультеттердің дипломдары және диплом алу тәртібі) бағаланады;

- студенттік іс-тәжірибе (докторлық) - студенттік тағылымдама кезінде алынған білім беру нәтижелері, білім беру тұжырымдамасын толықтырады;

- студенттермен халықаралық алмасу - білім алушылардан серіктестік институтында болу жағдайында олардың білімі, дағдылары мен әлеуметтік құзыреттілігі туралы ақпаратты алу;

- ғылыми саладағы жетістіктер - сыртқы шолулар арқылы кері байланыс (ғылыми жарияланымдар, конференцияларға қатысуы, ректордың, министрдің шәкіртақысымен марапатталған);

- бітірушілердің мансабын зерделеу - алынған білімдер, дағдылар мен құзыреттілік және олардың еңбек нарығына қатысты өз пікірлерін беру арқылы;

- жұмыс берушілердің сауалнамасы - оқыту бағдарламалары бойынша жұмыс берушілердің пікірі, оның ішінде оқытудың күтілетін нәтижелері және оларды тексеру әдістері, әсіресе тәжірибелік сабақтарды ұйымдастыру туралы;

- оқушыларды оқытуға қатысты ғылыми және тәжірибелік жұмыстарды жүргізуде терең білім мен дағдыларды игеруге дайындайтын іс-шаралар мониторингі.

Докторантурада білім беру сапасын тексеру сонымен қатар келесі жұмыстар арқылы өткізіледі:

1) Докторантураның оқу барысында жасаған қадамдық жұмыстары: коллоквиум, тесттер, қорытынды жұмыстар, презентациялар, кейстер;

2) Тақырып бойынша емтихандар - емтиханға дайындалған сұрақтар дәрістер / жаттығулар кезінде оқу бағдарламасына енгізілген мазмұннан тыс шықпауы керек. Оқытушыдан алған бағалары бойынша түсініктеме алуға құқығы бар; емтихан формасы: ауызша / жазбаша, практикалық пән мұғалім анықтайды және пәндік картаға енгізіледі;

3) сынақ және дифференциалды сынақ - оқытушы бағалау критерийлерін анықтайды, білім алушының бағаларын береді және студенттің рейтингтегі бағасын ақтайды. Бағалау критерийлері және оның компоненттері курстың сипаттамасында анықталады;

4) Ғылыми жетекшінің немесе ұйымдастырушының ұсынған диссертацияның ғылыми зерттеулерінің орындалу барысы туралы және әр оқу жылының соңындағы есеп;

5) ғылыми жетістіктердің параметрлерін белгілеу – UJK докторанттары ғылыми-зерттеу модуліне жеке профиль арқылы өздерінің ғылыми жетістіктерін (оқу жылына) енгізуге міндетті.

Бағытты оқытудың нәтижелеріне қол жеткізу докторлық диссертацияларға оң баға беру, диссертация жазу, оңтайлы рецензиялануы және қорғалуы болып табылады.

«Жоғары білім туралы» заңға түзетулерге сәйкес, ғылым және жоғары білім министрлігі «осы жазбаны ұлттық репозиториймен жұмыс істейтін және жоғары оқу орындарының осы жүйені еркін пайдалануына кепілдік беретін Бірыңғай антиплагиат жүйесін басқарады» - осы ережеге сәйкес 2018/19 оқу жылынан бастап әр университет Ғылым және жоғары білім министрлігінің орталық жүйесінде дипломдық жұмысын тексеруге міндетті. Плагиатқа қарсы іс-әрекет барлық бакалавриат, магистратура және докторлық диссертацияларды қамтиды.

Осы уақытқа дейін поляк университеттері плагиатқа қарсы түрлі жүйені қолданды (мысалы, Plagiat.pl немесе плагиатқа қарсы ашық жүйелер) – «Жоғары білім туралы» Заңдағы түзетулерге сәйкес (01.10.2014 ж.) плагиаттыққа қарсы іс-қимыл жасау бойынша міндеттеме (2015/16 оқу жылынан бастап) енгізілді.

Осы түзетулерге сәйкес жоғары оқу орындарының ректорлары 2009 жылдың 30 қыркүйегінен бастап 2018 жылдың 31 желтоқсанына дейін табысты қорғалған жұмыстарды орындау бойынша мәліметті жазбаша диссертациялық жұмыстарың Ұлттық репозиторийіне тапсырулары керек.

Антиглиат рәсімін өту диссертацияны қорғауға жіберудің шарты болып табылады. Егер тексеру, жұмыс плагиатқа қарсы процедураның критерийлеріне сай келмейтіндігін көрсетсе және сонымен бірге плагиат үшін алғышарттар болса, онда мұндай диссертация бағалауға қабылданбайды және плагиатқа қарсы базаға қосылмайды.

Антиплагиат рәсімінің критерийлеріне сай келмейтін жұмыс, сондай-ақ плагиаттың алғышарттары бар, декан тағайындаған комиссия қосымша бағалауға жатады. Комиссия құрамы декан немесе деканның көмекшісі, промоутер және диссертация тақырыбы бойынша басқа докторлық немесе ғылыми атағы бар мамандардан құралады. Бұл жұмыс плагиат бола ма деген қорытынды шешім қабылдайды.

Әрине, мәселе тек докторлық диссертацияны ғана емес, ең алдымен пән бойынша әдебиеттерді цифрлау деңгейінде жатыр. Егер студент/ докторант дерекқордан басқа шет тілінде жұмыс істесе, плагиатқа қарсы жүйе рұқсатсыз/тіркелмеген көшірулерді анықтай алмайды.

Интернетте антиплагиат бағдарламасынан жасырыну үшін және плагиатқа түсіп қалмау үшін адамдарға не істеу керектігін айтатын көптеген кеңестер мен нұсқауларды таба аласыз. Сонымен, бұл әлі де толық шешілмеген мәселе. Көптеген адамдар диссертацияны орындаған кезде жетекші әлі де үлкен рөл атқаратындығын

атап көрсетеді. Польша жоғары оқу орындарында қолданылатын плагиатқа қарсы жүйенің тиімділігі 2014 жылы Жоғарғы Аудит Палатасы тарапынан теріс бағаланып, оларды тиімсіз деп айыптады - олар оңай алданып, танымал порталдардан қарабайыр көшірулер таба алмады, ал олардың жұмысының нәтижелері колледждер / университеттер арасында салыстыруға болмайды. Профессор Тадеуш Грабански, Польша университеттерінің плагиатқа қарсы бағдарламаларын (Plagiat.pl, Open Antipollution System, Podkarpackie Anti-Plagiarism Platform және Genoa) талдай отырып, қанша көшірілуі плагиат дегенді білдіретінін емес (әр аймақты жеке көрсету керек), осы диссертация қаншалықты бірегей екендігін анықтау маңызды деп есептеген.

Университеттер ережелер мен стандарттарын ECTS-қа салыстыра тұра анықтайды. Факультет Кеңесі/докторлық бағдарламаның жетекшісі докторантқа арналған оқу жоспарын және бағдарламаларын жеке әзірлейді, ол ECTS бойынша басқа университетте немесе ғылыми-зерттеу институтында оқу үшін.

ECTS кредиттерінің саны докторанттың оқу жоспарына және ECTS стандарттарына сәйкес барлық пәндерге қолданылады.

9. ДОКТОРЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕРДІ ДИВЕРСИФИКАЦИЯЛАУ

Польшада докторантураның үш түрін енгізу жоспарлануда: зерттеу және оқу университеттерінде іске асырылатын докторлық мектептерде, докторлық гранттар арқылы және «еркін аяқ» гранттары. Одан бөлек, докторлық зерттеулерді диверсификациялау шеңберінде докторантура мен кәсіби докторанттарды идентификациялау, сондай-ақ докторлық экологиялық және пән-аралық зерттеулерді диверсификациялау қарастырылуда.

ІІІ басымдық «2017 жылы білімді дамытудың функционалды бағдарламасын дамыту» бойынша жүзеге асырылатын «Докторантурадағы білім: түрлі бейіндіктегі докторлық бағдарламаларды құрастыру» жобасын ғылым және жоғары білім министрлігінің іске асыру аясында түрлі бейіндіктегі докторлық зерттеулерге арналған 6 шеңберлі бағдарламалар құрастырылды.

Оларға келесі критерийлер енеді: бейіндігі (академиялық немесе қолданбалы), жоба бойынша серіктеспен ынтымақтасу типі (сектор-аралық, пән-аралық немесе кәдімгі, яғни бөлімше тәуелсіз жүзеге асыратын), қамтылуы (ұлттық немесе халықаралық) және білім аумағы (Ұлттық ғылыми орталық біліктілігіне сәйкес). Бұл бағдарламалар: академиялық, халықаралық (ST), қолданбалы, сектор-аралық, ұлттық (HS), академиялық, пән-аралық, халықаралық (HS), қолданбалы, пән-аралық және сектор-аралық, ұлттық (ST), академиялық, пән-аралық, халықаралық (NZ) және қолданбалы, сектор-аралық, ұлттық (NZ) болып табылады.

10. ТЕЗИСТЕР (ДОКТОРЛЫҚ ДИССЕРТАЦИЯЛАР)

Докторлық диссертацияны қорғау рәсімі орындалуы қажет келесі алдын-ала қадамдарды қарастырады:

- a) PhD промоутеріне докторлық диссертациясын ұсыну,
- б) антиплагиат жүйесі арқылы жұмысты талдау,
- с) бақылау ұйымы және тиісті ғылыми кеңестің жұмысты қабылдауы,
- d) хабил докторы деңгейінде екі сыртқы рецензентті тағайындау,
- e) жұмысты рецензиялауға беру.

f) оң пікірлерді алған соң тиісті ғылыми кеңес қорғау күні мен комиссия құрамын айқындайды,

g) қорғаудың тікелей процедурасы екі бөліктен тұрады – қоғамдық және жабық. Бірінші бөлігіне жатады:

- h) промутер тарапынан PhD студенті бейінін презентациялау,
- i) докторанттың диссертацияны ұсынуы,
- ж) рецензенттердің шолуды ұсынуы,

k) комиссия мүшелерінің докторантқа қояр сұрағы және қоғамдық қорғауға ұсынылуы,

- l) PhD студентінің комментарийге және рецензенттер сұрақтарына жауаптары,
- m) рецензенттердің докторант жауабын бағалауы және сұрақтар қою.

Жабық бөлігінде комитет жұмысты және қорғау барысын талқылайды, сосын жұмыстың орындалуы (мүмкін) мен қорғалуы туралы жасырын дауыс береді.

Нәтижелерін ашық жариялап және қорғауға оң шешім шығарған соң тиісті ғылыми кеңес жасырын дауыс беруде доктор дәрежесін тіркейді.

11. МАГИСТЕРЛІК ЖӘНЕ ДОКТОРЛЫҚ ДЕҢГЕЙЛЕР АРАСЫНДАҒЫ КЕЛІСУШІЛІК (ЗЕРТТЕУ АУМАҒЫ ЖӘНЕ ЗЕРТТЕУ ДЕҢГЕЙІНДЕГІ МҮМКІН СТАТИСТИКА ЖӘНЕ Т.Б.).

Магистр және докторант деңгейі арасындағы келісушілік, интеграцияланған біліктілік жүйесі мен 8-деңгейлік Польша біліктілік шеңберін қабылдаған соң 2016 жылы енгізілді.

Магистерлік зерттеулер 7-ші деңгейлі, докторантура – 8-ші деңгейлі шеңбермен қамтылады.

Бұл шеңберлер нақты аумақтар және ғылым мен өнер пәндерімен қатар білімнің 8 аумағының біріздендіруін қамтиды.

Польшада магистр дәрежесі алынған басқа ғылым аумағынан докторлық дәрежені алуға болады.

Жоғары білім туралы Заңның 196 бабында, екінші дәрежелі біліктілікке, демек магистр дәрежесіне ие тұлға докторантураға жіберіледі делінген.

Докторантураға қабылдаудың ерекше шарттары университет сенатымен, ал кейбір жағдайда – жеке ғылыми кеңеспен анықталады.

- Докторантурада оқуға қабылдаудың түрлі нұсқалары (үшінші деңгейдегі оқыту, «фрилансер» және т.б.)

Польшада магистерлік дәрежесіне, сонымен қатар, доктор немесе оның эквивалентіне ие, докторантурадағы емтихандарды тапсырған және докторлық диссертацияны қорғаған тұлғаға PhD дәрежесі тіркеледі.

Ғылыми дәрежені осы құқыққа ие жоғары оқу орнының факультеттері немесе ғылыми мекемелер тіркейді.

Докторлық диссертацияны даярлау не ассистент ретінде университеттегі жұмыс бөлігі ретінде (лауазымды алған сәттен бастап 8 жыл бойына жарамды), не жеке университеттердегі докторантурада оқу жолымен (үшінші деңгейдегі оқу), немесе ғылыми жетекшімен тәуелсіз ынтымақтастық шеңберінде «еркін курсты» меңгеру түрінде жүргізілуі мүмкін.

- Зерттеулердің ұлттық статистикасы және зерттеу жүйесіндегі жоғары оқу орындарының ролі.

2016 жылы Польшадағы зерттеулер мен жобаларға жалпы шығындар 17943044 600 мың Злотый (4059512,3 мың Евро) құрады, оның 5630383,9 мың Злотый (1273842,5 мың Евро) жоғары білім шығыны және 419683,9 мың Злотый (949511 мың Евро) – тікелей жоғары оқу орны шығындары болып табылады. Сонымен қатар 394265 мың Злотый (89 200,2 мың Евро) жоғары оқу орындарының жеке қаржысы болып келеді.

Айта кететін жайт, осы соманың басым бөлігі - 389764,2 мың Злотый (881819,5 мың Евро) жоғары мемлекеттік мектептерге арналған.

Егер біз зерттеулерге қатысу мен тұлғаларды жетілдіруді біріктіретін болсақ, Польшада 213971 адамның 123786 адамы - жоғары білім беру жүйесінде, ал 108817 – тікелей жоғары оқу орындарында (соның ішінде 99870 жоғары мемлекеттік мектептерде) жұмыс істеген.

Статистика мәліметіне сәйкес, 2015 жылында жоғары оқу орындарындағы студенттер саны деңгейі мен жынысы бойынша төмендегідей (Еуро Одақ және Польшада):

	Жоғары білім, жалпы			Қысқа мерзімді жоғары білім			Бакалавр немесе эквивалент			Магистр немесе эквивалент			Докторант немесе эквивалент		
	барлығы	ерлер	әйелдер	барлығы	ерлер	әйелдер	барлығы	ерлер	әйелдер	барлығы	ерлер	әйелдер	барлығы	ерлер	әйелдер
EU-28	19530,6	8969,2	10561,3	1397,5	668,8	728,7	11984,4	5597,4	6387,0	5423,1	2324,0	3099,1	725,5	379,0	346,5
Бельгия	504,7	222,7	282,0	24,4	9,0	15,4	365,9	160,0	205,9	97,9	44,8	53,1	16,5	8,9	7,6
Болгария	279,0	126,8	152,2	-	-	-	186,7	88,4	98,3	85,6	35,1	50,5	6,6	3,2	3,4
Чех республикасы	395,5	168,9	226,6	1,0	0,4	0,6	236,9	101,2	135,7	133,1	53,6	79,5	24,6	13,7	10,9
Дания	313,8	134,7	179,1	35,0	17,7	17,2	195,1	80,2	114,8	73,8	31,9	41,9	9,9	4,9	5,1
Германия	2977,8	1550,1	1427,6	0,4	0,1	0,3	1792,4	981,5	811,0	988,8	459,5	529,3	196,2	109,1	87,1
Эстония	55,2	22,7	32,5	-	-	-	36,3	15,4	20,9	16,0	6,1	10,0	2,9	1,2	1,7
Ирландия	214,6	105,4	109,3	16,5	7,6	8,9	161,3	80,6	80,7	28,6	13,1	15,5	8,2	4,1	4,1
Греция	677,4	347,7	239,7	-	-	-	599,0	312,3	286,7	54,6	22,8	31,8	23,9	12,6	11,2
Испания	1963,9	920,2	1043,7	372,4	193,0	179,4	1204,4	553,6	650,8	355,1	157,5	197,6	32,1	16,1	15,9
Франция	2424,2	1102,9	1321,2	495,5	250,7	244,8	991,2	412,6	578,5	868,9	403,2	465,7	68,6	36,4	32,2
Хорватия	162,0	70,5	91,5	0,1	0,0	0,1	100,9	47,1	53,8	57,9	22,0	35,9	3,1	1,3	1,8
Италия	1826,5	797,6	1028,9	6,5	4,9	1,6	1076,7	491,4	585,3	710,5	285,2	425,2	32,8	16,1	16,7
Кипр	37,2	16,1	21,1	3,1	1,5	1,6	20,0	9,5	10,5	12,9	4,5	8,4	1,1	0,5	0,6
Латвия	85,9	34,7	51,2	16,1	6,4	9,7	50,6	21,8	28,9	16,9	5,7	11,3	2,2	0,9	1,3
Литва	140,6	59,7	81,0	-	-	-	108,1	48,2	59,9	29,9	10,4	19,5	2,6	1,1	1,6
Люксембург	6,9	3,4	3,5	0,6	0,3	0,3	3,2	1,6	1,6	2,5	1,2	1,3	0,6	0,3	0,3
Венгрия	307,7	139,9	167,8	11,7	4,3	7,3	214,7	100,3	114,5	74,1	31,7	42,4	7,2	3,6	3,6
Мальта	13,2	5,8	7,4	2,5	1,1	1,4	7,0	3,0	4,0	3,5	1,6	2,0	0,1	0,1	0,0
Нидерланды	842,6	401,9	440,7	18,7	8,1	10,6	646,9	311,0	335,8	162,6	75,5	87,1	14,5	7,3	7,2
Австрия	426,0	199,2	226,7	77,9	36,0	41,8	183,8	87,0	96,8	140,3	63,3	76,9	24,1	12,9	11,2
Польша	1665,3	682,1	983,2	2,7	0,5	2,2	1104,4	483,8	620,6	514,8	178,0	336,8	43,4	19,9	23,5
Португалия	337,5	157,7	179,8	0,4	0,3	0,1	203,8	94,1	109,8	114,0	54,3	59,7	19,3	9,0	10,3
Румыния	541,7	251,0	290,7	-	-	-	354,2	172,5	181,7	168,2	68,4	99,7	19,3	10,0	9,3
Словения	85,6	35,8	49,8	11,5	6,6	4,9	48,9	20,0	28,9	22,6	8,0	14,6	2,6	1,2	1,4
Словакия	184,4	74,5	109,9	2,8	1,0	1,8	102,4	42,2	60,3	70,0	26,6	43,4	9,1	4,7	4,3
Финляндия	302,5	140,4	162,1	-	-	-	219,4	105,2	114,2	63,2	25,8	37,4	19,9	9,4	10,5
Швеция	428,6	174,9	253,7	25,2	12,7	12,5	246,4	91,2	155,2	135,6	59,8	75,7	21,4	11,1	10,2
Ұлыбритания	2330,3	1021,9	1308,4	272,5	106,5	166,0	1523,9	681,7	842,2	421,1	174,3	246,8	112,8	59,4	53,5
Исландия	18,9	7,0	11,9	0,5	0,2	0,2	13,4	5,2	8,2	4,5	1,4	3,1	0,5	0,2	0,3
Лихтенштейн	0,8	0,5	0,2	-	-	-	0,4	0,3	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0
Норвегия	268,2	113,0	155,2	9,8	8,2	1,6	188,8	74,0	114,8	62,1	27,2	34,9	7,5	3,6	3,8
Швейцария	294,5	147,8	146,6	10,3	4,2	6,1	195,4	99,3	96,1	65,0	31,5	33,5	23,7	12,8	10,9
Македония БЮР	63,5	29,0	34,5	-	-	-	59,4	27,2	32,2	3,9	1,7	2,2	0,3	0,1	0,2
Сербия	241,1	106,6	134,5	-	-	-	194,7	88,4	106,3	37,8	14,6	23,2	8,6	3,6	4,9
Түркия	6062,9	3276,7	2786,2	2013,8	1062,8	950,9	3527,6	1915,9	1611,7	443,3	252,4	190,9	78,2	45,5	32,7

Ақпарат көзі: Eurostat (online data code: educ_uoe_enrt01)

12. УНИВЕРСИТЕТТЕГІ ҒЫЛЫМИ ҚҰРЫЛЫМ

Польша университеттеріндегі зерттеулер келесі шеңберлерде жүргізіледі:

1) кәсіби даму (докторлық және докторлықтан кейінгі диссертациялармен жұмыс); әрбір зерттеуші зерттеу жұмысын аяқтау үшін ақылы ғылыми демалыс алуға құқылы,

2) заңды зерттеулер деп аталатын (зерттеулер жүргізу міндеттемесінің бөлігі ретінде және ғылыми жұмыс туралы жыл сайынғы есеп), бұл зерттеулер көбінесе зерттеу топтарындағы жұмыстан тұрады, ресми зерттеулер университеттің бюджет қаржысы есебінен қаржыландырылады,

3) жеке деп аталатын (жеке) зерттеулер, жеке зерттеулер зерттеу қызметіне арналған университеттің бюджет қаржысы есебінен қаржыландырылады,

4) түрлі конкурстарға қатысып алынған қаржылар, ең алдымен Ұлттық ғылыми орталық және зерттеулер мен жобалардың Ұлттық орталығы шеңберінде (Preludium, Etiuda, Sonata, Maestro, Symphony, and Horizon) алынған қаржылар;

5) жаңа зерттеушілерге арналған жобалар мен гранттар (грант Diamond, Mobility Plus, Iuventus Plus)

6) зерттеулік гранттар,

7) иелік субъектілердің тапсырыстары.

13. ЖОҒАРЫ БІЛІМ МЕН КӘСІПОРЫНДАР АРАСЫНДАҒЫ ҚАТЫНАСТАР: ТАҒЛЫМДАМАЛАР ЖӘНЕ Т.Б.

2014 жылдан бастап барлық үш деңгейдегі жоғары білім жоспарларында міндетті пән оқыту аумағы мен бейіндігіне сәйкес келетін мекемелер мен кәсіпорындарда жүзеге асырылатын іс-тәжірибе (жалпы академиялық бейінде 100-ден 350 сағатқа дейін және зерттеулердің іс-тәжірибелік бейінінде үш ай) болып табылады. 2014 жылдан бастап жұмыс берушілердің зерттеулерге әсер ету мүмкіндіктері әжептеуір ұлғайды.

Жұмыс берушілер университетпен бірлесіп тағлымдаманы ұйымдастыру үшін оқу бағдарламаларын жасауға, студенттерге арналған теориялық және машықтану сабақтарын жүргізуге, университеттік жиналыстарға қатысуға және дамудың болашақтағы бағыттары туралы пікірлерін айтуға мүмкіндіктері бар.

Академиялық мансап бөлімдері (АВК) университеттерде құрылған, оған жұмыс берушілер тағлымдамадан өтуге өтініш береді. АВК еңбек нарығы мен жоғары білім шекарасында жұмыс атқарады. Олар студенттерге жұмыс жөніндегі ұсыныстар, тағлымдама мен іс-тәжірибелер туралы ақпарат береді, еңбек нарығында оқуға кеңес береді және ұйымдастырады.

Поляк университеттерінде көбінесе еңбек нарығына бағытталған курстар өткізіледі.

Бұл құбылысты тарату «2014-2020 құзыреттіліктерді дамыту бағдарламасы» үкіметтік жоба аясында жүзеге асырылады. Жұмысқа орналастыру бюросы, академиялық мансап бөлімдері мен студенттік қоғамдар қызметкерлер іздеген компаниялар және жұмыс іздеген тұлғалармен кездесуге мүмкіндік жасауға бағытталған бос орындар жәрмеңкесі деп аталатын іс-шараны ұйымдастырады.

Тағлымдамалар ғылым және жоғары білім министрлігі гранттары аясында университеттермен, одан бөлек еуропалық қорлардан қаржыландырылуы мүмкін. 2009 жылдан бастап зерттеулер мен жобалардың Ұлттық орталығы тағлымдама мен іс-тәжірибеге 2 миллион Злотыйға дерлік (454545 евро) қаржы бөлді.

Жұмыс беруші тікелей кәсіптік бағдарлама туралы тікелей университетпен келісім жасайды. Ол ондағы бағдарламаны, дидактикалық және ұйымдастырушылық бақылауды анықтайды, сондай-ақ лауазым мен жжұмысқа арналған құралдарды ұсынуға міндеттеме алады.

Мұндай келісім жұмыс беруші (мансап мақсаттары), сондай-ақ университет (білімдік мақсаттар) тұрғысынан тиімді іс-тәжірибе мақсаттарын анықтауға көмектесуі тиіс.

Жоғары білім деңгейі бойынша жұмыспен қамтылу деңгейі, 25-44 жыл, 2015 жылға (% түрінде):

	Әйелдер					Ерлер				
	Жоғары білім, жалпы	ISCED 5	ISCED 6	ISCED 7	ISCED 8	Жоғары білім, жалпы	ISCED 5	ISCED 6	ISCED 7	ISCED 8
EU-28	82,4	80,1	82,0	83,4	88,5	90,3	89,3	89,1	91,4	95,3
Бельгия	88,0	87,8	88,5	87,3	88,0	90,8	85,4с	90,6	90,9	94,2
Болгария	85,0	ж/сыз	80,1	87,9	с/т	90,9	ж/сыз	87,6	92,5	с/т
Чех республикасы	73,1	55,6и	71,4	74,0	82,3	94,6	100,0и	87,4	96,9	99,4
Дания	85,0	86,2	84,8	84,8	90,9	90,2	92,1	87,2	92,2	97,1
Германия	85,0	89,9	85,0	84,4	90,2	93,8	95,7	93,9	93,3	96,5
Эстония	80,4	79,1	82,0	79,2	75,5с	94,9	93,4	95,0	94,9	100,0с
Ирландия	81,0	76,0	82,2	84,7	86,2	89,0	88,7	88,2	90,8	96,0
Греция	68,4	ж/сыз	67,6	74,5	87,8	76,1	ж/сыз	74,9	82,4	94,2
Испания	76,2	70,7	78,9	77,7	89,0	84,4	83,0	84,0	85,5	92,6
Франция	84,8	85,1	84,4	85,1	79,9	89,7	90,5	86,0	91,1	94,8
Хорватия	83,1	81,6	74,3	85,4	100,0с	84,6	87,7	76,1	86,4	87,8с
Италия	70,8	с/т	63,0	73,4	84,8	80,1	:с	66,2	84,7	89,4
Кипр	79,8	78,1	79,7	80,6	94,3с	87,0	89,5	83,6	89,2	98,0с
Латвия	83,4	77,5	82,1	87,5	с/т	94,6	94,3	93,4	96,7	100,0с
Литва	90,3	ж/сыз	88,6	93,6	с/т	94,5	ж/сыз	93,4	96,9	с/т
Люксембург	85,7	85,5	85,7	86,0	84,0с	93,1	95,6	91,8	93,4	92,0
Венгрия	78,3	72,5	78,0	79,5	83,4	95,7	94,0	95,6	95,9	100,0
Мальта	92,1	93,1	92,6	91,1	с/т	96,6	97,3	96,2	97,4	с/т
Нидерланды	88,8	89,6	87,8	90,1	95,4	93,4	91,1	92,6	94,9	97,7
Австрия	85,5	87,2	75,9	87,0	88,3	90,4	90,7	78,3	93,8	89,2
Польша	86,4	с/т	77,5	88,4	92,3	93,9	с/т	91,3	94,8	100,0
Португалия	84,4	ж/сыз	77,8	86,2	84,5	85,9	ж/сыз	75,3	89,9	93,5
Румыния	87,9	91,6	82,9	90,3	с/т	93,5	96,6с	88,6	95,5	с/т

Словения	85,1	77,4	84,4	86,7	90,0	92,2	96,1	88,5	92,0	93,2
Словакия	71,9	67,2с	62,1	73,8	78,0	92,4	85,6с	81,7	94,3	100,0
Финляндия	81,3	85,9	80,2	81,4	83,7	89,4	91,0	88,9	89,5	92,4
Швеция	88,6	78,5	90,3	91,7	92,2	91,0	87,6	89,7	94,5	95,3
Ұлыбритания	85,2	79,1	88,4	87,0	93,8	93,8	92,5	95,1	92,9	94,8

Ақпарат көзі: Eurostat (EU-LFS арнайы бөліп алу, 2015). Ескерту: ж/сыз – жарамсыз; с/т – сенімділігі төмен; ISCED 5 – қысқа жоғары білім; ISCED 6 – бакалавр; ISCED 7 – магистр; ISCED 8 – докторант

14. ДОКТОРЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР БОЙЫНША ҰЛТТЫҚ СТАТИСТИКА

Үшінші цикл оқу ретінде докторлық оқытуды мойындау салдары (бакалавриат пен магистратура оқудан соң) оның жаппай тарауы болды.

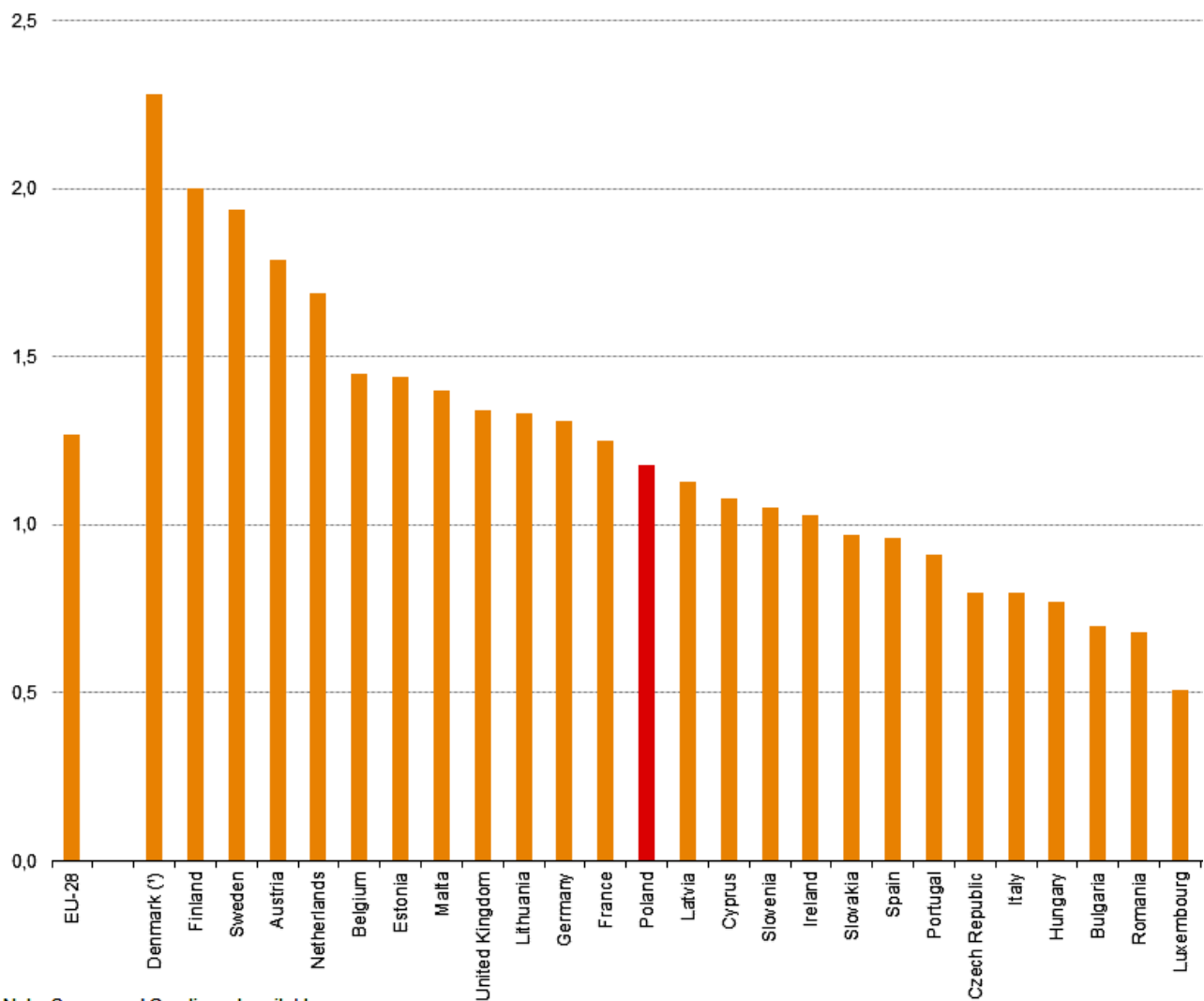
2006-2013 жылдары Польшадағы докторанттар саны 40%-ға артты. 2011/2012 оқу жылында олардың саны 40 000 жетті және содан бері осы деңгейден түспей келеді. 2015 жылы 43 177 адам Польшада үшінші дәрежелі білім алды. Польшадағы студенттердің жалпы санына шаққанда докторанттар үлесі 2 пайызын құрайды (бұл жоғары білімнің Еуропа кеңістігіндегі елдер үшін орташа көрсеткіштен сәл ғана төмен - 3%). Докторанттар қатарында ерлер саны 2000 жылмен салыстырғанда 8%-ға қысқарды, ал әйелдер үлесі 5 жыл бойына тұрақты 52-53% деңгейінде сақталып келуде.

2008/2009 - 2012/2013 оқу жылдары ассистенттер саны екі мыңға дерлік қысқарған (11,844-тен 9,914 дейін). Сонымен бірге мемлекеттік университеттердегі докторанттар саны 27 743-тен 36 340 адамға дейін артты. Осылайша, докторантура құрылымы сапалы өзгерген. Ассистенттер қызметін көбінесе докторанттар орындайды.

2013 жылдан 2014 жылға дейін PhD докторантураның 261 түлегінен тек 108 (41,4%) тиісті дәрежесін алды. Нақты және медицина ғылымдары саласында докторантурада оқитын докторанттар оқудың жоғарылау тиімділігіне қол жеткізді - түлектердің 66 % PhD атағын алды, ал гуманитарлық және әлеуметтік зерттеулер саласында тек – түлектердің 27 % ғана алды.

2013 жылдан 2014 жылға дейін докторлық диссертация қорғаған докторантура түлектерінің пайызының ең жоғарысы - өнерде (57,5%), медицинада (56%) және техникалық (48,6%) болса, ал ең төмені – педагогикада (20,7 %) болды.

Еуропа Одақтастығы мен Польшадағы ЖІӨ (ВВП) қатысты жоғары білімге жұмсалатын мемлекеттік шығындар (% түрінде 2014 жылға) төмендегідей:

Ескерту: Греция мен Хорватия мәліметтері жоқ

(¹)2013

Ақпарат көзі: Eurostat (online data code: educ_uoe_enrt01)